

Ötvösök a Mátrában

HAGYOMÁNYTEREMTŐ ALKOTÓTELEP MÁTRANOVÁKON, A FISE SZERVEZÉSÉBEN

Mátranovákon, a helyi önkormányzat támogatásának köszönhetően, 2010-ben a Fiala Iparművészek Stúdiója Egyesület (FISE) 25 éves tartós bérletbe kapott egy közel nyolcvanéves parasztházat alkotótelep létesítése céljából. Az egyesület ötvösszakosztályának akkori vezetőjeként megláttam az alkotóházban a kitűnő lehetőséget a közös szakmai munkára. Az épület renoválása után, 2012-ben nyílt először alkalom művészek fogadására. Az üvegművészeknek és a keramikusoknak már régóta működnek hasonló alkotótelepei, de az ötvösszakmában ez teljesen hiányzott. A távlati célom nemcsak a FISE ötvösköztségének megerősítése volt, hanem külföldi alkotók meghívása, szakmai kapcsolatok kiépítése is. Mivel a fémművesmunka sok szerszámot igényel, pályáztunk a Nemzeti Kulturális Alaphoz (NKA), és kaptunk anyagi

támogatást a beszerzésekhez. Azóta is minden évben az NKA segítségével fejlesztjük az ötvösműhelyt, idén például olvasztó- és tűzzománckemencét tudtunk vásárolni.

Kalapálás, felhúzás. KECSKÉS Orsolya és STOMFAI Krisztina munka közben a mátranovákai alkotótáborban 2019-ben
Hammering, raising. Orsolya KECSKÉS and Krisztina STOMFAI at work in the Mátranovák art camp in 2019
Fotó: Lenzsér-Mezsei Kata

Ezüstolvasztás saját készítésű tégelyben
(VARGA Gábor János „találmánya”), 2019
Melting silver in self-made crucible (Gábor János VARGA's 'invention'), 2019
Fotó: Lenzsér-Mezsei Kata

Az első, 2012. évi alkotótelepi összefogás feladata elsősorban a terep felmérése volt, valamint előkészítése a továbbiakban éves rendszerességgel megrendezésre kerülő eseménynek. Nagy szerencsénkre az alkotóház szomszédságában van egy kovácsműhely, és Borkovics László kovácsmester (Laci bácsi)¹ – Borkovics Péter üvegművész édesapja – az első évtől kezdve mindenben a segítségünkre volt. Nála lehetőségünk volt, a szakmai bemutatójának megtekintése mellett, önálló kísérletezésre is. A kovácsműhelyben rendelkezésünkre álló alapanyagokból dolgozhattunk, minden résztvevőnek

alkalma nyílt ennek a különleges szakmának, a kovácsmesterségnek a kipróbálására. A közelben lévő vasgyárakkal Laci bácsi kapcsolatban áll, gyárlátogatást is szervezett nekünk. A találkozó során megállapodtunk, hogy a gyár fémhulladékaiból válogathatunk újrafeldolgozás céljából. A későbbi években kaptunk is tőlük alapanyagokat.

A második alkalommal, 2013-ban közös projektet találtunk ki, egy szélforgót készítettünk. A csoportos munka mindenkinek nagy élmény volt, mivel rendszerint magányosan dolgozunk az otthoni műhelyeinkben. Ezenfelül sokunk számára érdekes újdonságot jelentett, hogy kipróbálhattuk Laci bácsi hegesztőberendezéseit is.

A további évek újítása volt az öntési technikával való ismerkedés. Elsősorban homoköntéssel foglalkoztunk, és alumíniumból öntöttünk, de kipróbáltuk a szépiába való öntést, alapanyagként a bronzot, valamint az ezüstöt is. Ez a technika igazán népszerű lett az alkotótélep tagjai között, mivel a saját műhelyünkben többnyire nincs lehetőségünk nagyobb mennyiségű fémot olvasztani. Ezért az öntést a további években is folytattuk, és ebből a tapasztalatból kiindulva a továbbiakban is olyan

technikákhoz próbáltuk megteremteni az alapokat Mátránovákön, amelyeket a lakásműhelyekben a zaj, a füst, vagy a felszereltség hiánya miatt a legtöbben nem próbálhatunk ki. Így esett a választásunk a cizellálásra, a felhúzásra és a tűzzománcozásra.

Kalapált, belül zománcozott edény. Munkafolyamat-fázisfotó. KECSKÉS Orsolya munkája, 2019
Hammered vessel, enamel-coated inside.
Photo of a work phase. Orsolya KECSKÉS' work, 2019
Fotó: Lenzsér-Mezsei Kata

Az alkotótáborban öntéssel készült tárgyak, 2016 | Objects made by casting in the art camp, 2016
Fotó: Stomfai Krisztina

Szépia és a belőle előkerült tárgy, 2016
Cuttle-fish mould and the object emerging from it, 2016
Fotó: Stomfai Krisztina

Az első években a szakmai munka mellett a kollégák rendkívül sokat segítettek az alkotótelep fejlesztésében, a megfelelő műhelyek kialakításában. Ők készítették el a munkaasztalokat, de a zárt műhely tetőszerkezetét is segítették lebontani és újraépíteni. Az, hogy a helyszín alkalmassá vált külföldi művészek meghívására is, elsősorban az ő szakmai összetartásuknak köszönhető, ezért tartom fontosnak itt felsorolni a nevüket: Buzás Andrea, Dávid Attila Norbert, Huber Kinga, Imrei Boglárka, Kecskés Orsolya, Menyhárt Richárd, Stomfai Krisztina, Szilos András, Tóth Zoltán, Zsabokorszky Lili. Később is sok támogatást kaptam, mert munka mindig akad bőven, de szerencsére segítő kezekben nincs hiány. Börcsök Anna, aki 2018-tól a FISE ötvösszakosztályának új vezetője, nagymértékben hozzájárult a műhely fejlesztéséhez az utóbbi két évben. Köszönettel tartozunk a Borkovics család felbecsülhetetlen értékű támogatásáért a legelső pillanattól kezdve és a település lakosaitól kapott folyamatos segítségért is.

Készülő tárgy a nyitott műhelyben, háttérben az alkotókkal, 2019
An object in progress in the open workshop, with the creators in the background, 2019
Fotó: Kaintz Regina

Nehéz szavakba önteni, hogy valójában mit is jelent számunkra a mátránováki alkotótelep. Amikor megérkezünk, és körülvesz minket a csend és a nyugalom, a csodálatos táj, mindannyian megváltozunk kicsit. A közös étkezések, kirándulások, esti tábortüzek szorosabbá teszik ezt a szakmai közösséget. Más beszélgetések zajlanak, amikor előttünk áll az egész nap, mint amikor Pesten találkozunk a fémjelzőben, és pár perc múlva futunk is tovább. Aki egyszer dolgozott itt, azt nem ereszi el többé a hely varázsa. A nálunk járt külföldi alkotók folyamatosan írják nekünk, hogy visszavágnak.

Nagy reményeket fűzök ahhoz is, hogy a következő generációkkal megismertette a helyet és a közösségi munka örömeit, folyamatos utánpótlást biztosítunk az alkotótábornak. Több tanár kollégának ajánlottam fel a lehetőséget, hogy nyári gyakorlatra hozzák el az ötvösséget tanuló diákjaikat, használják a kialakított műhelyeket. Debrecenből a Kós Károly Művészeti Szakgimnázium tanulója Dávid Attila Norbert ötvösművész, művész-tanár vezetésével már több éve látogatják az alkotótábort, és nagyon megszerették a helyet, valamint a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem diákjai is jártak már itt.

Öntőhomokból előkerülő tárgyak, 2019
Objects removed from the green-sand, 2019
Fotó: Stomfai Krisztina

A FISE mátránováki ötvös-alkotótelepe most már kilencéves múlttra tekint vissza, sok ötvösművésznek, egy igazi jó közösségnek és egy segítőkész településnek köszönheti a létrejöttét. Mindig is úgy tekintettünk rá, mint hosszú távú befektetésre, amely a leendő ötvösgenerációkat is szolgálni fogja, ezért köszönjük mindenkinek az eddigi és a jövőbeni támogatást.

VÉKONY Fanni
ékszertervező

1. A mátránováki születésű Borkovics László az édesapja mellett tanulta ki a kovácsmesterség szakmai fogásait. Sokfelé dolgozott, majd a Ganz-vállalat vasipari oktatóként alkalmazta nyugdíjas koráig. Az ő munkája Epöl község Árpád-kori kerámiakútjának kovácsoltvas díszítése, a salgótarjáni református templom tetejét díszítő kovácsoltvas kakas, a Pásztói Múzeum bejárati díszrácsa, a mátránováki római katolikus templomba gyertya- és zászlótartókat, a temetőbe pedig kovácsoltvas haranglábat készített.